

SAARIJÄRVI SUMMASSAARI

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Ville Luho 1958

Jätetty 9.12.59

Kertomus kaivauksesta Saarijärven Tarvaalan Summasaaren kivikautisella asuinpaikalla.

Kertomukseen liittyy 5 valokuvaa (F.22712/716)
4 karttapiirrosta sekä löydöt KM 14537:1-171.

Tarvaalan maamieskoulun johtajan K. Louneen ilmoitettua että Saarijärven Tarvaalan Summasaaren Moilasen kivikautiselta asuinpaikalta oli pellon raivauksen yhteydessä paljastunut uutta kivikautista kulttuurikerrosta, määräsi Muinaistieteellinen toimikunta allekirjoittaneen suorittamaan siellä lisätutkimuksia. Tehtävän suoritin ajalla 3.7.-10.7.1958.

Kuten K. Louneen piirtämästä kartasta (liite¹) ilmenee paljastui uusi löytöalue entisten kaivausalueitten (kartalla 1) ylä- eli pohjoispuolelta. Sen lisäksi oli asuinpaikkalöydöksiä saatu talteen Moilasen uuden asuinrakennuksen itäpuolelta puutarhasta ja siitä itään olevalta alueelta, josta myös oli alettu raivata pelloksi. Moilasen tilalla avasin kaksi kaivausaluetta, toisen ent. kaivausalueen pohjoispuolelta pellolta ja toisen puutarhasta itään olevalla raiviolla.

Kaivaus I.

(Löydöt KM 14537:1-127).

Kaivausalue I valittiin ent. kaivausten ylä- eli pohjoispuolelta, länteen viettävältä peltorinteeltä (liite 1-2, kuvat f.22714/716). Siellä paalutettiin 200 m²:n suuruinen ala, josta tutkittiin 160 m² (liite 2). Kaivauksen aikana

ilmeni, että pintakerros ja isoin osa kulttuurikerrosta oli tuhoutunut raivaustöissä, töykätty raivaustraktorilla kasaan. Alueen länsireunalla, ruuturivissä 1 oli ylinnä n. 20 - 30 sm vahvalti ylempää rinteeltä alas työnnettyä hiekkaa, mistä tavatut löydökset (14537:3-5, 56-58, 82-84, 101-102) olivat siis sekundäärissä asemassa. Vasta tuon kerroksen alta alkoi alkuperäinen maanpinta: turvetta ja sen alla hiesua. Vaikutti siltä kuin ruuduissa I-III:1 olisi osuttu asuinpaikan aikaiseen vesirajaan. Ruudun IV:2 ylä- eli itäreunassa alkoi vasta varsinainen kivikautinen kulttuurikerros. Ruudussa III;2 paljastui töykätyn maan ja turpeen alta veden huuhteleva hiekka, samaten ruuduissa II:2 ja I:2. Kivikautinen kuiva maa on siis alkanut ruuturivin 2 ja 3 rajalinjalla. Ruuduista IV:3 (IV:2-3 rajalla) ja I:3 tavatut paalunsijat (tummaa, hiilipitoista maata) ovat saattaneet kuulua yhteen, olla verkon kuivatusorren tukipaaluja, niiden väli on n. $5\frac{1}{2}$ m.

Kaivausalueelta tavattiin vain ohut kerros koskematon- ta kulttuurikerrosta, sen pohja. Se oli väriltään heikosti punertavanruskea, ja käytännöllisesti katsoen kivetöntä.

Kiinteitä muinaisjäänöksiä, ilmeisesti tulisijojen pohjää, tavattiin viidestä eri kohtaa, ja yksi paalunsija - edellä mainittujen lisäksi - ruudusta III:4. Se oli muodoltaan pyöreä, halkaisijaltaan n. 20 sm, tumma hiili- siruläiskä, joka ulottui alaspäin suipeten, rikutun maan- pinnalta n. 22 sm sm syvälle (liite 2). Tulisijain pohjista olivat paraiten säilyneet ruudusta I:9-8 ja III-IV:6-5 tavatut. Ne ovat olleet kivettyjä tulisijoja,

joskin nyt raivaustraktorin hajoittamia, ja ilmeisesti alunperin muodoltaan pyöreitä. Edellinen oli nykyisellään halkaisijaltaan n. 2 m. Siinä oli vielä jokunen paikaltaan liikkunut kivi - toiset kivet oli kasattu sen viereen ojan pientareelle - ja hiiltä, nokea ja punaiseksi palanutta hiekkaa. Sen pohja ulottui rikutusta maanpinnasta n. 60 sm syvälle. Vaikutti siltä kuin kyseessä olisi ollut matala kuoppaliesi (liite 2). Jälkimmäinen, ruuduista III-IV:6-5 tavattu, on ilmeisesti sekin ollut alunperin muodoltaan pyöreä ja kivetty. Sen kohdalla oli laajalla alalla hajallaan palaneita kiviä, joista yksikään ei ollut enää alkuperäisessä asemassaan. Nykyisellään oli kyseisen tulisijan halkaisija n. $1\frac{1}{2}$ m ja sen pohja ulottui rikutun maan pinnalta n. 55 sm syvälle. Sekin lienee ollut rakenteeltaan matala kuoppaliesi (liite 2). Edellisiä pienempiä noki- ja palomaalaikkuja tavattiin 1. ruudun IV:7 kaakkoiskulmasta, 2. ruutujen IV-III:7 rajalta, 3. ruudun II:4 itäkoilliskulmasta (liite 2). Ne ovat saattaneet olla kivettömien nuotion paikkoja.

Irrallisia löydöksiä kertyi seuraavasti:

kivilajitasatalttoja	1	kpl
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita	4	"
kivilajikaapimia	1	"
kivilaji-iskennäisiä	6	"
luontaisia kivimukuloita (verkon painokiviä?)	3	"
kvartsitalttoja	10	"
säleydinesineitä, kvartssia	1	"
levykaapimia, kvartssia	16	"
sälekaapimia, kvartssia	1	"
korkeakaapimia, kvartssia	2	"
korkeaharjaisia kaapimia, kvartssia	3	"

korkeaharjaisia höyliä, kvartssia	1	kpl.
kvarttsikaapimien kappaleita	3	"
kvarttsiuurtimia	2	"
käyttäjälkisiä kvartsi-iskennäisiä	5	"
kvartsisäleiden katkelmia	5	"
iskukiviä, kvartssia	1	"
iskukivien kappaleita, kvartssia	1	"
diskuksen muotoisia iskentäytimiä, kvartssia	1	"
kvartsi-iskennäisiä	572	"
palaneita luunsiruja	471	"
hiiltä	x	

Kaivaus II.

(Löydöt KM 14537:128-171).

Kaivaus II avattiin edellisestä n. 250 m itään, Moilasen puutarhan itäpuoliselta alueelta. Kivikautinen kulttuurikerros alkaa siellä puutarhasta, liki Moilasen asuinrakennusta ja jatkuu lähelle Kokon tilusrajaa (liite 1). Alueella on kaksi suunnilleen etelään, kohti Summasjärveä viettävää terassia, joista alemmalla uutisraivio sijaitsee ja jolla kaivaus II avattiin (liite 3).

Alueella paalutettiin 200 m²:n suuruinen ala, josta tutkittiin vain 76 m² (liite 4), koska ilmeni, että sielläkin oli pääosa kulttuurikerrosta tuhoutunut raivaustöissä. Maaperä oli hienoa, miltei kivetöntä rantahiekkaa; kulttuurimaa oli väriltään heikosti punertava.

Kiinteiden muinaisjäännösten jätteitä tavattiin kymmenkunta, kaikki alueen länsiosassa:

1. Tulisijan paikka ruudussa c:7. Se oli muodoltaan pyöreä ja halkaisijaltaan n. 1 m. Sen lounaisreunassa oli pyöreä, miltei musta paalunsija, halkaisijaltaan n. 20 cm (liite 4).

2. Pieni läiskä noki- ja palomaata ruudussa d:7 (liite 4).

3. Epämuotoinen noki- ja palomaalaikku ruudussa e:9 se-

kä samassa ruudussa kaksi toisiaan lähellä olevaa tummaa, hiilisirua sisältänyttä paalunsijaa (liite 4).

4. 3 pyöreähköä noki- ja palomaaläiskää ruudussa b:10 (liite 4).

5. Pieni noki- ja palomaatäplä ruutujen c-d:10 rajalla (liite 4).

6. Noki- ja palomaaläiskä ruudun e:10 länsireunalla, mahdollisesti nuot^{is}änsijan reuna (liite 4).

Irrallisia löydöksiä kertyi vähän, vain 44 luettelonumeroa:

kvartsikaapimia	7	kpl.
kvartsikaapimien katkelmia	1	"
käyttäjälkisiä kvartsi-iskennäisiä	4	"
iskukiviä, kvartsia	1	"
kvartsi-iskennäisiä	111	"
palaneita luunsiruja	28	"
hiiltä	x	"

Moilasan asuinpaikalta muutama sata metriä kaakkoon sijaitsee Summasaaren rannalla Luotolan iso hiekkakuoppa, mistä ovat löydökset 14537:172-173 (8 kvartsi-iskennäistä, 1 palanut luunsiru) sekä sieltä edelleen kaakkoon ns. Haikankärki, pitkä kapea harjuniemi, joka työntyy Summasjärveen. Sieltä ovat löydökset 14537:174-175 (8 kvartsi-iskennäistä, 8 palanutta luunsirua). Haikankärjen löytöpaikka sijaitsee harjun laella, korkealla yli Summasjärven pinnan.

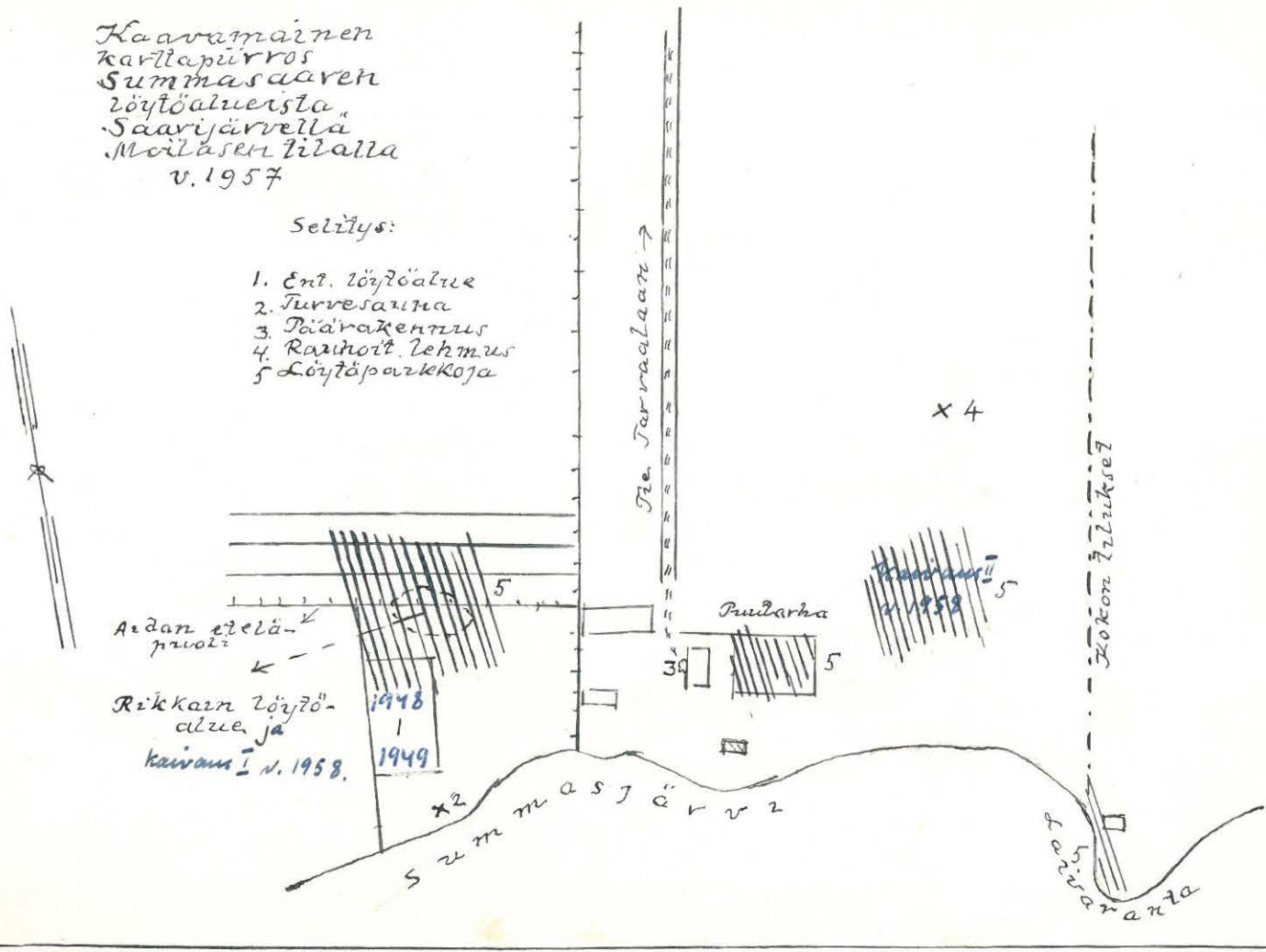
Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1959.

Ville Luho
Ville Luho

Kaavamainen
karttapirros
Summasaaren
löytöalueista
Saarijärvellä
Moiläsen tilalla
v. 1957

Selitys:

1. Ent. löytöalue
2. Turvesauna
3. Pöytäkennus
4. Raitioit. lehmus
5. Löytöpaikkoja

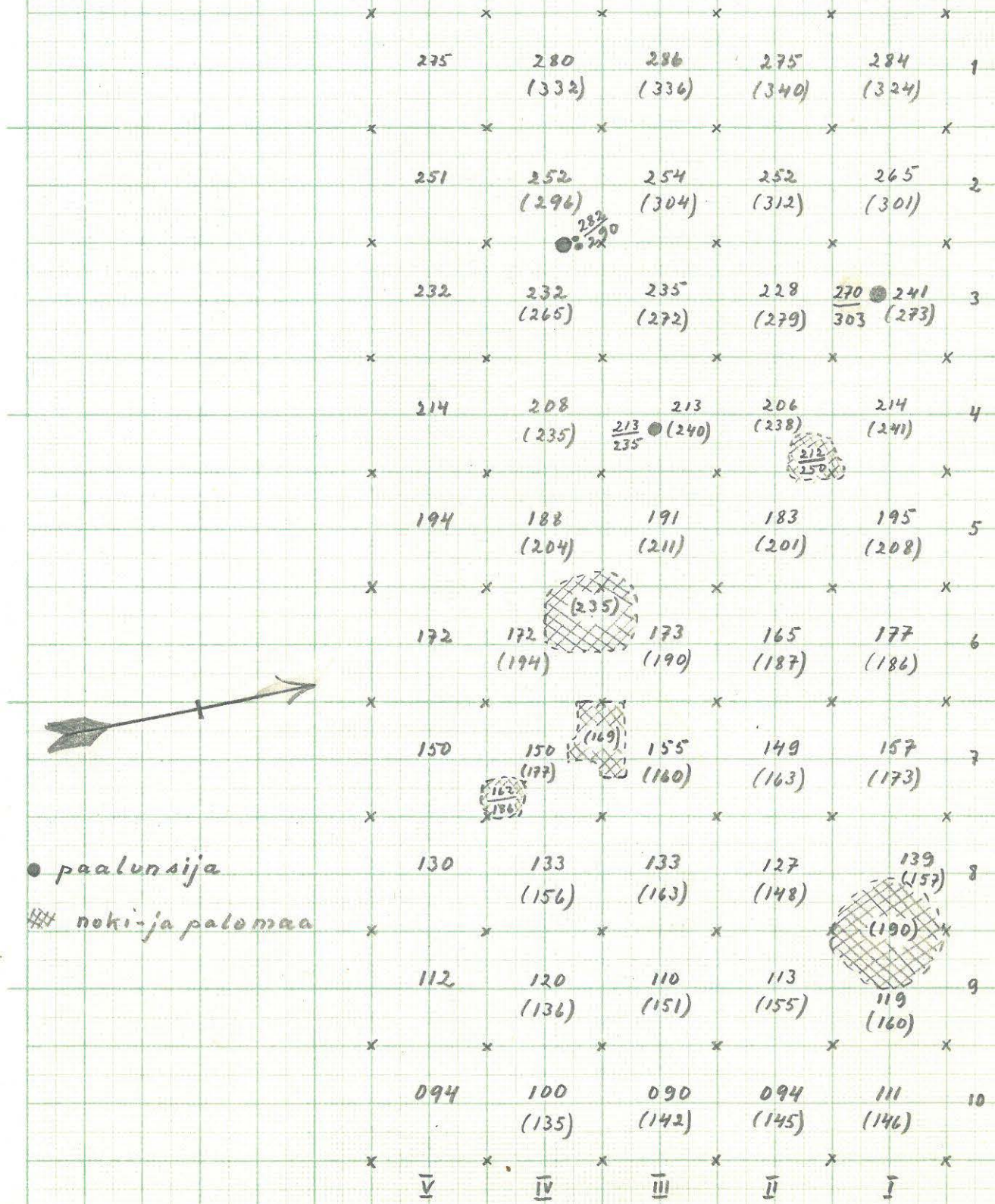

Liite 2.

Kiitety V. Luken
kartoitus
v: 1958.

Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari, Moilanen
kaiutus I v. 1958
1:100 kp. 013

Piirt. Pirjo Lahtiperä 1958

Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari, Moilanen

Pituus 1:250. - korkeus 1:100.

Piir T. Ville Luho 1958

Moilanen I

0 1 2 3 4 5m

1:250

0 1 2 3 4 5m

1:100

Moilanen II

Summasjärvi

N

S

Liite 3.

Liittyy V. Luhon kertomukseen v:stä 1958.

Liite 4.
 Liitty V. Luoma
 Karlovaakana
 v. 1958.

	x	x	x	x	x	x
1	177 (209)	199	197	214	219	
	x	x	x	x	x	x
2	176 (192)	183	190	196	242	
	x	x	x	x	x	x
3	170 (197)	184	192	219	226	
	x	x	x	x	x	x
4	182 (198)	194	198	204	217	
	x	x	x	x	x	x
5	189 (204)	189	194	202	215	
	x	x	x	x	x	x
6	176 (200)	194	195	173	201	
	x	x	x	x	x	x
7	167 (192)	177 (196)	188 (193) 193 256 198 211	179 (216) 223 247	182 (230)	● paalunsija
	x	x	x	x	x	✕ moki-japalmaa
8	155 (172)	157	165	167	168	
	x	x	x	x	x	x
9	140 (175)	154	163	160	202 233 182 (211) ● 201 248 ● (226)	
	x	158 177	151 (172)	164 211	175 180	x
10	141 (166)	158 177	169 (173)	171 (176)	172 (197) 198 220	
	x	a	x	b	x	c
						d
						e

Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari, Moilanen

Kaivaus II v. 1958 k.p. 214
 1:100

Piir.T. Pirjo Lahtiperä 1958

F. 22712

Kuva 1. Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari.
Summasaari näkyy taustalla Summajärven
tallon. Valokuva otettu Tarvaalan maamies-
koulun pääskenmuseon kuisilla. - V. Luho 1958

F. 22713

Kuva 2. Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari.
Summasaaren Moilanen kivi kantinen
auringoilta (taustalla) valokuvattu
Tarvaalan maamieskoulun pöi rakennus-
sen kuisilla. V. Luho 1958.

F. 22714

Kuva 3. Saarijärvi, Tarvaala, Summasaari.
Korvaustyöt alkamassa. Valokuvattu
idästä länteen. V. Luho 1958.

F. 22715

Kuva 4. Summasaari, Moilanen.
Valokuvattu idästä länteen, auringoilta
yläosasta kohti Tarvaalan maamies-
koulua (taustalla). - V. Luho 1958.

F. 22716

Kuva 5. Tarvaala, Summasaari, Moilanen.
Näkymä korvausalueella etelään. kuvan
keski vaiheilla Summajärvi. - V. Luho 1958.